

Краматорська загальноосвітня школа-інтернат I-II ступенів №3

**Урок до Дня української
писемності та мови
«У загадковому світі слова»**

1 клас

**Підготувала
вчитель 1 класу
Ліфєрова О.Г.**

Краматорськ, 2015 р.

Урок до Дня української писемності та мови «У загадковому світі слова»

Мета. Поглибити знання учнів відомостями про рідну мову; показати її красу і багатство, розкрити її необхідність у житті людини; розвивати бажання вивчати українську мову; виховувати любов і повагу до рідного слова; сприяти розвиткові творчих здібностей дітей, берегти свою національну культуру.

Обладнання. Приміщення прибрано вишитими рушниками; столи, застелені вишитими скатертинами і заставлені українським посудом; святковий коровай; виставка вишиванок; в центрі – портрет Т. Г. Шевченка; плакати із висловами про мову: «Ти наше диво калинове, Кохана материнська мово!» (Д. Білоус), «Той лиш пошани достоїн, хто мову шанує свою» (В. Сосюра), «Любов до Батьківщини неможлива без любові до рідного слова» (Ю. Яновський), малюнки з персонажами до укр. народних казок.

Хід уроку:

I. Організаційний момент.

- Доброго дня, діти! Я дуже рада вас бачити в гарному настрої, веселих і щасливих. Давайте почнемо наш незвичайний урок.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Велична, щедра і прекрасна мова!

Прозора й чиста, як гірська вода –

Це України мова барвінкова,

Така багата й вічно молода!

Вона, як ніжна пісня колискова,

Заходить в серце й душу з ранніх літ,

Ця мова, наче пташка світанкова,

Що гордо лине в свій стрімкий політ

- Сьогодні у нас урок присвячений Дню української писемності і мови. Ви дізнаєтеся звідки виникла слов'янська писемність, який важкий шлях пройшла наша рідна мова, почуєте вірші про мову, будете співати пісні.

III. Основна частина.

1. Про встановлення свята української писемності та мови.

- Свято встановлено 9 листопада 1997 року, коли Президент України Леонід Кучма видав Указ «Про День української писемності та мови». В Указі зазначено: «Установити в Україні День української писемності та мови, який відзначати щорічно 9 листопада в день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця».

2. Сторінка "З історії виникнення слов'янської писемності".

- Виникнення письма має надзвичайно важливе значення в історії будь-якого народу. Ми з вами переглядали фільм про виникнення писемності, коли люди писали на скелях, у печерах. В давні роки у східних слов'ян виникає друкарство та алфавіт. Кирилиця (вид письма названий на честь засновників Кирила і Мефодія) лежить і нині в основі нашого алфавіту. Наша мова виникла після розпаду давньоруської мови у XIV ст. Дуже багато перешкод було на шляху становлення української мови, царі забороняли її, не було можливості в поетів та

письменників друкувати свої твори. Ви знаєте, діти, якщо немає мови, то немає й народу.

- Рідне слово... Скільки в тобі чарівних звуків, животворного трепету і вогню. Скільки в тобі материнської лагідності і доброти, мудрості земної. Що може бути дорожчим для людини за рідне слово?

- Щасливі ми, що народилися і живемо на такій чудовій, мальовничій землі – в нашій славній Україні. Тут жили наші прадіди, діди, тут живуть наші батьки. І де б ми не були, скрізь відчуваємо поклик рідної землі, хвилюємося, зачувши рідне слово.

- Для кожного народу дорога його мова, а нам, українцям, найближча до серця – українська.

- Мова! А що таке мова? Народ говорить, що «слово до слова – зложиться мова». Тарас Шевченко ось як про неї каже:

«Ну щоб, здавалося, слова.
Слова та й голос – більш нічого,
А серце б'ється, – ожива,
Як їх почує!»

- Той, хто зневажливо ставиться до рідної мови, не може й сам викликати поваги до себе. Любов до рідної мови починається ще з колиски, з маминої пісні. Народні колискові пісні зачаровують усіх, хто їх чує, своєю ніжністю і простотою. У них – мамина ласка і любов.

Є в нашій мові слова пречудові:
Гарні звертання, слова-привітання.
Треба їх добре нам запам'ятати
І повсякденно у мові вживати.
«Доброго ранку!» і «Доброго дня!»
Не забувай говорити щодня.
А як збираєшся спати лягати,
Не забувай «На добраніч!» сказати.
Ще, коли навіть дитячко в колибі,
Мама навчає казати «Спасибі!»
Слово подяки завжди пам'ятай,
«Дякую!» – слово частіше вживай!
Слово чарівне відкриє нам казку.
Лише скажи тепло й ніжно – «Будь ласка!»,
«Прощу!», «Пробачте!» і «Будьте здорові!».
Музика лине у кожному слові!
Ще й усміхнися при цьому чарівно –
Все як у казочці зміниться дивно.
Настрій підніметься, стане приємно,
Кожен до тебе всміхнеться взаємно.
До гарного слова нам треба звикати,
Щоб мова була як дзвінке джерело.
Подумай сім раз, перед тим, як сказати,
Щоб слово твоє людям радість несло.

Щоб чарами ніжними слово дзвеніло,
Напоєне ласкою завжди було.
З добром і любов'ю від серця летіло
Й до іншого серця зі щирістю йшло.

3. Вікторина «Спробуй казку відгадати...»

- «І чужого наuczайтесь, й свого не цурайтесь», – закликає нас великий Кобзар. Любов до Батьківщини починається з любові до рідної хати, стежки дитинства, до мудрості народної казки, прислів'я, пісні. Немає у світі людини, яка б не любила казок і не чула їх.

- А чи зможете ви відгадати назви тих, які склав український народ?

Із казкою ми вже стрічались не раз,
І знову вона завітала до нас,
В казках є завжди перешкоди, та знаєм:
Для творчих дітей їх ніколи немає!

- Отже, розпочинаємо вікторину «З якої це казки?»

Не тримали сина й доні
У своїх вони долонях.
Тож пішов дідусь у ліс,
Деревиночку приніс.
У колисочку поклали,
Бабця нічку колихала,
А на ранок в ній синочок
Та й відкрив розумні очка.
Як же зветься це хлоп'ятко,
Любі хлопчики й дівчатка?
Це маленька горошина
Принесла в родину сина.
Мав таку цей хлопець силу,
Що зміюку підкорила.
Визволив сестру, братів,
Простить зради не схотів,
То ж пішов у світ блукати,
Долі кращої шукати.
Відгадайте без підказки,
Із якої герої казки?

(«Івасик-Телесик»)

Дівчина, хоч і кривенька,
Роботяща, моторненька,
Як гніздо її спалили,
То з качками полетіла.
Всі ви знаєте цю казку,
То ж назвіть її, будь ласка!
У лисички розкошує
Спить у ліжку і жирує.
Цей котюра ну й доскоцький!

(«Котигорошко»)

(«Кривенька качечка»)

А назвав себе...

(«Пан Коцький»)

Ця брехуха – і рогата,
І баньката й бородата.
Обдурила свого діда,
Принесла в родину біди,
Хату в зайчика украла,
Жити в домі цьому стала.
Добрий рак її прогнав
І зайчика врятував.

Як же звати цю рогату
Вередуху бородату?

(«Коза-Дереза»)

Він любив пісні співати.
Від звірят усіх тікати.
Скік! Тут був, і вже – нема!
І шукать його – дарма!
Та лисичка його з'їла,
Ба! Таки перехитрила!

(«Колобок»)

Хто журавлика вітав,
Ще й кашкою пригощав?
Пригадайте-но, будь ласка,
Із якої герої казки?

(«Лисичка та Журавель»)

Це який такий бичок,
Не простий – а третячок,
Дуже, дуже він був ловкий,
Упіймав ведмедя, вовка,
Зайчика, а ще – лисичку,
Хоч і сам він невеличкий.
Допоміг і бабі, й діду
Пережити їхні біди.

(«Солом'яний бичок»)

4. Робота з прислів'ями.

- А я хочу нагадати про інші перлини народної творчості – прислів'я. Прислів'я відображають споконвічну спостережливість і мудрість українського народу. Недарма їх називають золотими зернами народної мудрості.

Прислів'я про мову

1. Ділом – як шилом шпигає, а словом – як шовком вишиває.
2. Гостре словечко коле сердечко.
3. Давши слово – держись, не давши – кріпись.
4. У кого рідна мова, в того й душа здорова.
5. Від теплого слова і лід розмерзає.
6. Слів не розкидаєш, добру славу маєш.
7. Мудре слово в громаді вагоме.
8. Слово – не горобець, як вилетить, то вже не спіймаєш.
9. Хто говорить – сіє, хто слухає – жне.
10. Слово до слова – зложиться мова.

5. Українські народні пісні.

- Українці – співучий народ. Кажуть, де три українці, там цілий хор. Споконвіку наші предки мали хист до співу.

- А як вмієте співати ви? Які пісні українські знаєте? Давайте спробуємо заспівати українську народну пісню «Ой, є в лісі калина». (Учні співають разом з вчителем)

Ой, є в лісі калина

1. Ой, єсть в лісі калина,

Ой, єсть в лісі калина,

Калина, калина,

Комарики-дзюбрики, калина.

2. Там стояла дівчина,

Там стояла дівчина,

Дівчина, дівчина,

Комарики-дзюбрики, дівчина.

3. Цвіт-калину ламала,

Цвіт-калину ламала,

Ламала, ламала,

Комарики-дзюбрики, ламала.

4. Та в пучечки в'язала,

Та в пучечки в'язала,

В'язала, в'язала,

Комарики-дзюбрики, в'язала.

5. Ой, єсть в лісі калина,

Ой, єсть в лісі калина,

Калина, калина,

Комарики-дзюбрики, калина.

IV. Підсумок уроку.

- У кожного з вас на парті лежать листочки, візьміть їх та прикріпіть на дощці біля слова мова, ви вже можете прочитати це слово, а всі інші слова прочитаю я вам. (Учні прикріплюють картки з словами, а вчитель читає ці слова)

Ніжна, мила, світанкова,

Ясна, чиста, колискова,

Мелодійна, дзвінкотюча,

Дивна, радісна, співуча,

Лагідна, жива, казкова,

Красна, чарівна, шовкова,

Найдорожча, добра, власна,

Мудра, сонячна, прекрасна,

Солов'їна, барвінкова.

- Ось яка вона наша мова! (Звучить музика.)

Ми – українці – велика родина,

Мова і пісня у нас солов'їна.

Зріє в садочках червона калина,

Рідна земля для нас всіх – Україна!

- Учи, дитино, рідну мову, Гордися нею і лелій.